

RÀBIA I DESOLACIÓ A LA RIBERA

Viatge a la comarca de la por

La segona vegada en cinc anys. Amb crèdits tot just acabats de saldar i amb greus deutes pendents. Amb la memòria tendra i la por ben fonda. Només en cinc anys, l'aigua ha tornat a destruir tot allò que arrasà aquells dies. Ràbia i desolació.

E. Sòria/R. Castelló

Dijous, cinc de novembre. A primeres hores del matí el cel segueix presagiant pluja, no tan foscament, però, com el dimarts passat, quan a Beniopa l'aigua polvoritzava en unes hores tots els rècords coneguts. Durant

tota la nit, la ràdio ens ha anat advertint de la progressiva avinguda del Xúquer, devastador de nou. Gavarda incommunicada, Beneixida, Antella i Fortaleny, més o menys evacuades. A Carcaixent i a Alzira, dos bassals urbanitzats, impossible arribar, ara.

A l'eixida de València, un camió aparatósament bolcat comença a

familiaritzar-nos amb el que vindrà. Un plovisqueig poc insistent alterna amb rasos i, fins i tot amb sol. El pitjor, evidentment, ja ha passat. Prop de l'Alcúdia, per la nacional 340, els camions parats dificulten el trànsit. A poc a poc aconseguim arribar-hi. File-res i fileres de camions estacionats, inclús enmig la carretera, fan d'una llar-

gur». «Ha vingut tanta aigua com en el 82, però més a poc a poc».

Reprenem la carretera cap a Alberic. A Massalavés, nou tapó de camions. Creuem el poble tot fent una llarga marrada. L'aigua ha baixat ja molt. «Tanta com quan la pantanada», comenten tots. «Per ací va passar amb força. Com m'ho esperava, vaig anar a salvar els animals i em vaig tancar a casa. Quan l'aigua va vindre trencava justament enfront, igual que l'altra volta». Als bars del poble un únic tema de conversa. Als carrers, només fang i improvisats parapets de fusta i rajola davant les portes. La gent agrana i xarra als portals. La nit sense llum ni telèfons els ha augmentat la comunicabilitat veïnal. «I això que ací no ha passat res». I miren cap a la capital de la Ribera.

Més avant, vora un pont, l'aigua salta encara amb ímpetu. Els curiosos s'amunteguen. També alguns membres de protecció civil. «Un jeep ha pogut passar». Un camioner s'impacienta. Puja a una senyora després d'un breu col·loqui i engega el motor. Li segueix una furgona. El públic els rep amb aplaudiments a l'altra banda de l'estany. La comunicació amb Alberic ha estat més o menys restablida.

Per Guadassuar el pas cap a Alzira segueix sent impracticable. Algunes llanxes repleguen gent que havia quedat dispersa pel llarg terme. Rostres amb cansament i por. Tardaran a oblidar aquesta nit. Tornem de nou a l'Alcúdia. A l'Ajuntament acaben de saber que l'accés a Massalavés és perfectament practicable. Hi parteixen alguns camions amb pa. L'Alcúdia ha esdevingut una mena de centre d'operacions de la nacional 340. Al voltant tot és aigua. Protecció civil s'ha instal·lat a les naus d'una fàbrica. Un estol de gent s'atrefa carregant un parell de camions de queviures.

L'alcalde de l'Alcúdia es passeja amb un transmissor amunt i avall. És jove i sembla saber el que es fa. Prou sort, en circumstàncies com aquestes. «Arribar a Alzira des d'ací, per ara, és impossible. Tampoc a Gavarda. Els camions de l'exèrcit han intentat evacuar el poble i se n'han hagut de tornar de buit. Estem traient la gent malalta o en perill amb helicòpters o amb zodiacs, com podem».

La Diputació i l'exèrcit emmagatzemen tongades de pa, llet i aigua potable en punts com aquest de l'Alcúdia. El magre teixit associatiu valencià, amb les falles al davant, ha començat a aportar també el seu gra d'arena a una comarca paralitzada de dalt a baix. De

moment, però, no s'arriba allà on més cal.

Helicòpters de l'exèrcit sobrevolen l'Alcúdia tothora. Un aterra al davant de la fàbrica. Hi davallen una dona amb un xiquet menut i una anciana. Entre sanglots ens diu que els han tret de Benimuslem, un altre poble aïllat. Impossible aclarir res més. Un membre de protecció civil intenta, amb voluntat però sense èxit, esborrar el pànic d'aquell rostre. Els pilots carreguen

Alzira, per segona vegada.

l'helicòpter de pa i tornen a elevar-se cap a l'est.

Agafem ara l'autopista. Des de dalt es veu amb nitidesa l'efecte de contenció dels seus murs. A una banda l'aigua tapa un pam les soques dels tarongers, a l'altra, a estones, colga els arbres pràcticament del tot. Una imatge que val més que mil discursos exculpatoris. Almenys, avui, l'autopista és debades.

L'eixida a Alzira, és clar, impracticable. També la de Favara. Des del poble de Vicenteta la carretera està tallada en totes dues direccions. L'oblidada pels mitjans de comunicació Ribera Baixa també ha patit agudament la catàstrofe. Cal eixir per Xeresa i retornar per la nacional fins a Tavernes. Per ací el camí és difícil però no impossible. L'empresa concessionària de l'autopista acaba d'obrir un altre camí que connecta aquesta amb la carretera de Corbera a Alzira. Hi ha, per fi, dues vies d'accés. Ens comenten que la

ga recta un extravagant periple. Els camioners fumen i esperen un poc previsible senyal de reiniciar la ruta. Alguns hi porten més de deu hores.

Travessem l'Alcúdia per carrers secundaris i recuperem la carretera. Aigua pertot. Grups de curiosos i també gent que ve de l'altra banda de l'aigua després d'una travessia en les llanxes de la Creu Roja del mar. Un petit desviament indica «Alzira: 6 Km». Provem sort. Al cap de poc un tram afonat de carretera per on corre l'aigua, saltant a través del que foren horts, ens fa girar cua. Dos homes acaben de plantar-hi un redundat senyal de prohibit el pas. Xarrem amb el més vell: «Davant encara està pitjor, se-

Quan la desídia esdevé mort

Por, mort, desolació al País Valencià. I ràbia, encara continguda. La ràbia que dona sentir-se desprotegits, terriblement indefensos, davant desastres amb vocació crònica. Catàstrofes que, previstes o imprevistes, van més enllà dels excessos de la natura. I que tenen uns responsables. Unes responsabilitats humanes, administratives, molt concretes.

És la segona vegada en cinc anys —i en cinc anys!— que el País Valencià es veu inundat pel fang i l'aigua, per la por i la mort, per una improvisació, una descoordinació i una falta de planificació suicides. Increïbles.

És increïble que, cinc anys després d'un desastre dels que deixen senyals anys i anys, les mateixes causes hagen provocat els mateixos efectes, sobre la mateixa gent. Amb la complicitat de les mateixes instàncies administratives. Quasi les mateixes persones i els mateixos càrrecs. Perquè, en aquest país, i en aquest estat, no dimiteix ningú. Ni per ben morir.

Una sèrie de negres interrogants planen ara sobre la desolació i la destrucció en la Ribera, en la Safor, l'Alacantí, la Vega Baixa i el Vinalopó. Hi ha un pla de prevenció d'avingudes del Xúquer, que inclou la construcció —teòricament fiable— de les preses de Tous, Escalona i Bellús. Hi ha, igualment, un pla per a la neteja i l'adequació del llit d'aquest riu. Hi ha una infraestructura viària —l'autopista, sobretot— denunciada en múltiples ocasions i que exigia, després de la pantanada, una acció immediata. Hi ha, també, un pla de prevenció d'avingudes del riu Segura que hauria de tornar-se a refer, perquè zones que fa anys (!) es contemplaven com a verges ja han estat urbanitzades.

Alguns d'aquests projectes duen lustres sobre la taula del subsecretari corresponent a Madrid. El fet fa bullir la sang. I encara la fa bullir més

quan alguns informes declaren, alegrement, que seria més car canviar les infraestructures per evitar els desastres que socórrer els damnificats que aquests provoquen. I, damunt, ni els socorren bé. Potser aquests tècnics de secà poden quantificar la mort i la desolació. Ací no la quantifica ningú.

No tot acaba amb la presa de Tous, però també resulta cínica que els responsables de l'obra diguen ara que aquesta no tingué cap responsabilitat en la pantanada de fa cinc anys, perquè els resultats han estat ara els mateixos. No ho haurien estat amb una presa com déu mana. Construïda com hauria d'haver estat construïda.

Fora de la prevenció, també hi ha la protecció de la població. Davant la més petita alteració, aquest país es submergeix en el tercer món. La pluja normal duu a moltes poblacions avaries sistemàtiques i immediates en la xarxa elèctrica, en l'aigua potable, en el clavegueram... Tot un quadre patètic.

Quan la pluja esdevé riuada, inundació, ve el desastre. El quadre es fa grotesc. Temible. ¿Qui pot explicar com funciona aquest invent que es diu protecció civil? Tot el món hauria de saber a qui dirigir-se en un moment de perill. Totes les funcions haurien d'estar perfectament delimitades, per després poder exigir-ne responsabilitats amb un mínim de dignitat.

A més d'actuar perquè res de tot això torne a ser possible d'ací a cinc anys, cal aclarir ja qui paga tanta equivocació. Cal exigir una reforma integral del territori, que incloga la canalització dels rius més perillosos i la reforma viària. Cal exigir ajudes de veritat per als damnificats de la pantanada, que esperen un procés ajornat cinc anys. Cal que l'estat satisfaga totes les demandes justes dels nous afectats. Que pague les seues equivocacions. Que torne al País Valencià un mínim del que aquest li aporta. Més de la misèria que ara ens en torna.

EL TEMPS

Unió de Llauradors estima que la Vallidigna ha perdut el 80 per cent de la collita. Veient el que veiem ens sembla perfectament creïble.

Carcaixent: aigua i espera

Quan arribem a Carcaixent, l'aigua ha davallat vora dos pams. El barri més alt només l'ha vista passar. Per alguns carrers mitjans, les botes permeten un desplaçament plausible. A la part baixa, però, val més no acostar-s'hi. Les trapes obertes dels albellons, invisibles sota l'aigua fangosa, són un perill addicional.

Des del portal encara humit de sa casa, un home es mira els afanyos dels

Quan la pluja esdevé riuada.

bombers. «Ací l'aigua començà a pujar entre la una i les dues de la matinalda, a poquet a poquet. No ens pensàvem que en venia tanta, però ens va donar temps a pujar-ho tot dalt. No ens ha fet tant de mal com en la pantanada, almenys ací. Però d'aigua, n'ha vingut tanta o més».

Quasi enfront té obertes les portes Ràdio Lluna, l'emissora lliure de Carcaixent. Ha estat emetent des que hi ha llum. En parlem amb un dels que la duen, Carles. «En alguns punts l'aigua ha arribat al metre i mig. La gent ha passat molta por. En ocasions així la gent veu per a què serveix tindre una emissora al poble. Ací han pogut parlar, dir el que els passava».

El colp psicològic ha sigut devastador. La psicosi, generalitzada. Les imatges dels dies vint, vint-i-u... d'octubre de 1982 tornen, inevitables, a la ment de tots els habitants de la Ribera. Ells saben molt bé tot el que estava costant-los recuperar la seua situació anterior. Mobles, electrodomèstics, roba..., en poques hores, amuntegat a la

porta de casa. La collita, perduda. La vida, en perill, o perduda.

Els dies 4 i 5 de novembre, es trencà el camí iniciat de nou fa cinc anys, el treball acumulat s'esfuma. Tornar a començar. Mentre l'aigua puja lentament, centímetre a centímetre, de nit, sense llum, i amb la impotència de no poder fer més que sentir la ràdio, la ment dels homes i dones de la Ribera només pot ocupar-se a recordar allò que han passat i que hauran de tornar a passar. No és d'estranyar que, així les coses, l'endemà, l'hospital d'Alzira demane, urgentment i prioritàriament, sedants i barbitúrics. Química per a la psicosi de terror.

Les autoritats s'afanyaren a transmetre que la situació diferia de la de fa cinc anys. La vivència, però, era la mateixa. Una vegada el nivell de l'aigua arriba a un metre o metre i mig, les conseqüències materials són les mateixes, no hi ha diferències.

Efectivament, aquesta vegada no s'ha trencat cap presa. Això ha evitat que el nivell assolit per l'aigua, i la quantitat de fang, foren el mateix que en el 82. Però a la Ribera ningú no ho dubta: algunes circumstàncies són idèntiques. La gent al carrer, rogles comentant. T'acostes i la pregunta indefugible: «¿què fem amb l'autopista? ¿La dinamitem?». El comentari, però, transcendeix els rogles i allà on tenien llum ho pogueren sentir per televisió: «¿l'autopista? ¡A fer la mà!».

Alzira, aigua i ràbia

Alzira, a aquestes hores, és encara un espectacle senzillament al·lucinant. L'aigua en algun punt ha arribat a més de tres metres i encara no ha davallat apenes. Impossibile fer res sense embarcació. La gent, els que han pogut arribar-hi, s'amuntega a les barreries alçades, vora la muntanya, i observa, hores i hores, com l'aigua es nega a abandonar la seua ciutat. Al mig d'un llarg carrer la lona d'un camió, tot just visible, serveix de referència de la increïble altura de les aigües encara als barris mitjans. A molts terrats hi ha persones que esperen. Hi duen més de 12 hores. La Creu Roja travessa amb llanxes la ciutat traient gent dels llocs més insospitats. Un grapat d'helicòpters martellegen constantment el cel. Ha calgut traure més de setanta persones que havien quedat empresonades a l'estació. També a l'hospital s'ha hagut de fer rescats difícils, urgents.

La gent a Alzira està excitada, cansada i excitada. I el malson continua. Cada pregunta acaba amb plors.

«L'aigua començà a vindre a les set o les vuit, però el fort va vindre a la una. Molts vam anar a deixar els cotxes en alt i després no hem pogut tornar a casa. Com s'ha de poder passar si hi ha aigua a salvar un home».

Un cap de policia municipal es nega «a fer declaracions», irat. «Jo no dic res. Que parlen els que han de parlar. Pregunte als regidors què ha passat ací. Igual resulta que ací no ha passat res. Que açò no és res».

Han passat tota la nit a fosques, sense telèfons, sense poder beure ni menjar. Molts encara no poden. I al penós ritme de descens de les aigües els esperen encara hores amargues.

Una dona mormola mentre plora: «En la pantanada ja ho vam perdre tot, i ara que tornàvem a viure, ja estem una altra volta igual. No han arreglat

res. Però, ara, si l'aigua no m'ha deixat res, dormiré en terra. Ja no em torne a endeutar». I aquesta darrera frase tornava una volta i altra, com el final d'una jaculatòria. D'altres no la murmuraven, justament. L'endemà divendres arribava a Alzira, amb els que viures, una primera càrrega de cal·mants.

Ha plogut molt, moltíssim. Tres comarques senceres més o menys inundades. Una ciutat convertida en mar durant dos dies. En les boques dels alzirenys no semblava, però, l'atzarosa pluja l'única causa dels seus mals repetits. Alguna cosa essencial, decisiva, sembla que no funciona com caldria en aquest país nostre. Alguna cosa que es revela un dia de Sant Carles, per exemple. I la gent plora o crida, una vegada i altra. □

CAUSES DE LA RIUADA A LA RIBERA

Direcció: Madrid

El pressupost de la Generalitat valenciana no pot contemplar, per falta de fons, una política d'inversions. És el Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme qui hauria pogut solucionar els problemes viaris i hidrològics de la Ribera. A ell cal demanar-ne responsabilitats.

Rafa Castelló

Tota l'aigua que arreplega la conca ha de passar per sota del pont de l'autopista, situat entre Albalat de la Ribera i Algemesí. Quan el cabdal, per qualsevol motiu, siguen pluges o pantà, sobrepassa la capacitat admessa, lògicament busca els punts més baixos i torna, refent el camí i augmentat el ni-

vell, pel seu llit, en direcció a Alzira i Carcaixent. D'aquesta manera, si la cota de l'aigua és superior a la de la desembocadura de barrancs i claveguerams de les ciutats, l'aigua puja per ells. Els taps salten i dels albellons brolla l'aigua. Inundació servida. No cal ser enginyer per adonar-se que tot depèn de la relació entre la quantitat d'aigua que entra en la conca i la velocitat en què és evacuada. A més, hi ha

La situació, segons les autoritats, diferia de la de fa cinc anys. La vivència, però, era la mateixa.